

frontera d'Almeria, a. 1309 (Finke, *Acta Ar.* III, 214); «tots los cardenals li prometeren que li ajudarien --- segons lo càrrec en què Déus havia *subjugada* lur volentat en ell a servir, en après, lo bisbe Blanquerna fo papa creat», Llull (*Blanq.*, NCL. II, 137.17); i en la Cròn. del Cerimoniós (5); «som jo sola, trebucada, / sots la roda de furtuna: / som jo sola, *subjugada*, / ciutat més desventurada / sots l'esphera de la luna», N. Salcet (S. xv, després de 1403, JMBover, *Bibl. EscrBal.* II, 340.3.3), alguna vegada es va dir *sotsjugador*. *Subjugació*. *Subjugador*; *subjugal*; *subjugament*; *subjugant*; *subjugança* [1418, rimant amb *amistança* en la *Profecia de l'Ase*, de Turmeda, v. 25, E. U. C. VII, 14].

Jugular [DOrt.], pres del ll. *jugulare*, -aris 'pertanyent al coll o a la gola'. *Zeugma* [DOrt.], pres del gr. ζεύγμα 'unió', abstracte de ζυγόν 'jou' (germà del ll. *jugum*).

1 Que Uhlenbeck estudia només pel canvi de -L- en -r- (Vgl. *Lautl. d. bk. Dialekten*, p. 56).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *jova*, *jovada*, *Joval*, *joata*, *jover*, *joveret*, *joveria*, *jovadora*, *jovar*, *jovassa*, *jovet*, *ajovar*, *ajovada*, *ajovadis*, *ajovador*, *ajovament*, *contrajou*, *sobrejou*, *sota-jouet*, *sojou*, *enjovar*, *enjovada*, *desenjovar*, *conjuguar*, *conjugació*, *cònjuge*, *conjugel*, *conjugi*, *conjuig*, *conjust*, *conjutge*, *conjugable*, *conjugàcies*, *subjugar*, *sotsjugar*, *subjugació*, *subjugador*, *subjugal*, *subjugament*, *subjugant*, *subjugança*, *jugular*, *zeugma*.

JOUL, pres de l'angl. *joule* (pron. *ǵául*), format amb el nom del físic J. P. Joule, d'aquella nacionalitat. □ 1.ª doc.: DFa.

Jova, *jovada*, *jovador*, *jovar*, V. *jou*

JOVE, del ll. jŭvĕnis id. □ 1.ª doc.: Llull, Jaume I. «La mort, qui no perdona a *jovens* i a vells, aucís un fill de un honrat burgès de Roma», Llull (*Blanq.*, § 92, NCL. II, 236.22). «Nós estan en Montsó faerense bandos e partides entre-ls rics hòmens d'Aragó don P. Ahonés --- e ab lo Conte de Roselló Sanxo qui era lur cap -- e don P. Ferrandís d'Albarrazí e --- tenien-se ab don Fferrando, e fayén d'él lur cap; e don Pero Cornel ni don Uales d'Antilló no havien encara terra ni honor, per ço con eren tant *jòvans*, e tenien-se una vegada ab uns e altra ab altres», Jaume I (Ag., 20, § 12).

Altrament apareix així mateix des dels primers temps com a substantiu: encara que el passatge de *Blanquerna*, cap. § 1, no és vàlid, perquè sembla de llenguatge modernitzat i en tot cas figura en la part on no disposem més que de l'edició valenciana del S. XVI, tota renovada i plena de mots canviats; «e a <e>nant veng un *joven* ob estar 1 per nome Joan de Sen Climenz, que ere natural de Za Cor<r>it, e pres-lo per quelcom d'aver que s'avie», Alt Cardener, S. XII (PPujol, *DocVgÜrg.*, 4.31); però en tot cas l'ús substantiu és indubtable en B. Metge (*Somni* III) i d'altres, entre ells

Eiximenis: «Deus saber que a Tolosa un *jove* generós <'noble'>, apellat Perc, tenia un *jovenastre* apellat Arnaut, que li portava tots jorns los libres a l'escola e era son servidor», *Terç*, § 111 (NCL. VI, 41). Pròpiament la gradació és: «EDAT: infant --- chic --- fadrí: de 12 a 20 anys; *jove*: de 21 anys fins 28, o de 22 fins 42: juvenis, juvenilis aetas», OPou (*TbPu.*, 244).

Hi ha una diferència radical en l'antiguitat i saó del descendent de JUVENIS entre el grup romànic italià-francès-occità-català, on el mot ha estat des de sempre una peça essencial del lèxic i de l'idioma, i el grup gallego-portuguès-castellà, on en part ha restat sempre estranger (gall.-port. *novo*, i en part *moço*), en part fou un mot postús del vocabulari noble o poètic: el cast. *joven*, a desgrat d'alguna aparició escadussera i textualment insegura, no esdevé acceptable en prosa normal fins al S. XVII (manca encara en Nebrija i àdhuc Covarrubias, i fins molts clàssics c. 1600 li reconeixen to declamatori o irònic o l'usen poèticament, DCEC, s. v.): el tractament fonètic és allí més que suspecte de semicultisme (cf. la parella cast. ant. *omne*, *hombre*/cat. *home(n)* amb *joven*/*jove(n)*), i la rica i popular proliferació derivativa en català (*jovent*, *jovençà*, *jovencell*, *jovenivol*, *jovenalla*, *rejovenir*, la *jove* = la *nora*) amb la migrada i llatinitzant parentela en castellà, on *mozo*, *mocedad*, *remozar* etc., han estat els únics mots de la llengua de tots i de sempre.

Però el tractament fonètic i derivatiu és rigorosament popular, tant en català, on la vocal postònica es conserva sempre per llei davant -NE, -NU (*hòmens*, *àsens*, *tèrmens*, *fréixens*, *blè(d)ens* > *blens*, *BLE* etc.), com en it. *gióvane*, fr. *jeune*, oc. *jo(v)en*.²

En la nostra llengua *jove* pertany fins avui a tots els dominis dialectals, fins a Eivissa (*AlcM*) i fins al cim dels Pirineus centrals: *uy gòbe*, *ex zòbe*, la *zòbe* 'la nora' a Areu (1933). El plural és encara el medieval *jòvens* a Tortosa (Vergés Paulí, *Espurnes* v, 122) i molts parlars meridionals, i extrem-occidentals, des d'on es prolonga per les altes valls aragoneses («os *zòbens* no quieren fablar ansotano», Ansó, 1966). Un fenomen *jova* ja no és innovació recent («*jova* per cauza femenina *jova*» entre els poc nombrosos rims en -ova amb o tancada, *Torcimany*, 514.2).

DERIV.: *Jovenàs*: no consta a l'Edat Mitjana, car la cita de *Blanq.* en *DAG.* i *AlcM* és només de l'ed. de 1521 i és interpolació valenciana d'aquesta data; modernament sí que és general: ultra aquest testimoni valencià en donen testimoni el *DAMen.*, Ruyra (*Entre Flames*, 224) i Coromines: «féu cedir la balda de la porta i aparegué en el llindar un carll *jovenàs* i fort com un roure, que reia cínicament veient el gest de la noia espitregada --- que al ferest minyó li encenia els ulls» (*Silèn* XVII, O. C., 90b2f.). *Jovenastre*, veg. supra la cita d'Eiximenis, on no hem de pendre -astre com a sufix pejoratiu (potser 'mosset, xicotet', Olivar glossa «bordegàs»), sinó amb el valor llatí de -ASTER, que era merament diminutiu, i a penes depreciatiu (St. Agustí anomenava *philosophaster Tullius* a Ciceró, tot i que, romà, no podia menysprear-lo, però el